

Олег Володимирович Васюренко

д-р екон- наук, проф.
ORCID 0000-0003-3225-0744
e-mail: vasurenko@i.ua,

Валентин Сергійович Дяченко

канд. екон. наук
ORCID 0000-0002-0055-9256
e-mail: dyachenko.v@ukr.net,

Наталія Павлівна Дяченко

канд. наук з держ. упр.,
ORCID 0000-0002-4306-7665,
e-mail: n.diachenko@ukr.net,

Артур Геннадійович Задояний
студент,

Валерія Русланівна Слободян
студентка,

*Київський інститут інтелектуальної власності та права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

МЕДІАЦІЯ ЯК АЛЬТЕРНАТИВНИЙ СПОСІБ ВИРІШЕННЯ СПОРІВ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Постановка проблеми. Становлення засад інформаційного суспільства, розвиток цифрових технологій, обмін інформацією та надання послуг через мережу Інтернет сприяють інтенсифікації тенденцій розвитку сфери інноваційної діяльності в Україні. Тривале співробітництво України з ЄС вплинуло на формування комплексних механізмів, послідовне та ефективне використання яких є основою для трансформації всіх суспільних сфер, упровадження європейських стандартів та зростання суспільної довіри до органів публічної влади. Перспективи України щодо інтегрування в ЄС обумовлюють потребу приведення національного законодавства до міжнародних стандартів, у сфері захисту прав інтелектуальної власності у тому числі, та здійснення реформи у зазначеній сфері шляхом упровадження механізмів медіації, адже спеціальні закони про процедуру медіації прийнято, зокрема, у Норвегії у 1991 р., у Швейцарії – 2002 р.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню окремих аспектів вирішення проблем, що виникають у процесі підприємницької діяльності присвячено праці В. Ляшенка, Г. Пушак, Г. Толмачової, Н. Трушкіної та ін. Обґрунтування використання медіації, як способу врегулювання конфліктів та консалтингову послугу здійснено рядом науковців, серед яких, зокрема, О. Островська, О. Фінько, Г. Ульянова та ін. Водночас питання впровадження медіації, як альтернативного способу вирішення спорів у сфері інтелектуальної власності, є недостатньо висвітленим у науковій літературі.

Мета статті – дослідити принципи та етапи процесу медіації, переваги її використання при вирішенні спорів у сфері інтелектуальної власності.

Виклад основного матеріалу. Основи регулювання господарської та правові засади вирішення спорів/конфліктів закладено у Господарському кодексі України [1], яким визначено загальні положення здійснення господарської діяльності, основні напрями та форми участі держави в економічних відносинах, особливості захисту економічної конкуренції, встановлено правові засади здійснення підприємницької діяльності та некомерційної господарської діяльності.

Державне регулювання підприємницької діяльності завжди спрямоване на встановлення раціональних правил та принципів, що забезпечують керуваність, легальність та раціональність бізнес-відносин, а також дотримання державних та суспільних інтересів у процесі функціонування суб'єктів підприємницької діяльності.

У сучасних умовах воєнного стану сповільнили/призупинили діяльність 85% українських компаній, серед яких 1% не планує подальшої діяльності, а 35% очікують на кращі часи. Серед базових перепоп – зменшення замовлень на 50%, проблеми з логістикою – 29%, нестача сировини – 21%, не вистачає працівників – 17% [2]. Основними проблемами для бізнесу з початку повномасштабного вторгнення є окупація територій, втрата магазинів чи складів, перебої у роботі відділень логістичних служб, тривала доставка тощо.

З урахуванням сьогоденних викликів Українська влада ухвалила низку оперативних рішень для підтримки національної економіки в цілому та малого й середнього бізнесу зокрема. Важливим кроком було зниження податкового навантаження: 16 березня 2022 р. Верховна Рада України прийняла за основу та

в цілому законопроект «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дій норм на період дії воєнного стану» № 7137-д [3], який зокрема передбачає, що сплата єдиного податку для суб'єктів підприємництва I та II групи стає добровільною.

В умовах воєнного стану в Україні гостро постає потреба попередження/запобігання/нівелювання конфліктних ситуацій. Проте, часом виникають обставини, при яких вирішити бізнес-конфлікт суб'єктам господарювання складно, тоді й виникає потреба залучення третьої сторони: представників органів центральної влади чи місцевого самоврядування, адвокатів, медіаторів, аудиторів тощо.

Саме медіація (*англ.* mediation – посередництво), як вид альтернативного позасудового, конфіденційного, структурованого врегулювання суперечок з залученням посередника (медіатора) наразі є ефективним, інтерактивним методом вирішення конфліктів, зокрема у сфері інтелектуальної власності. Адже, базовою особливістю медіаційного процесу є прийнятність отриманого результату для всіх сторін конфлікту/спору. Медіація, як альтернативний спосіб вирішення спорів/конфліктів інтересів є однією з нових для вітчизняної практики форм посередництва [4].

В Україні основними документами, що регламентують умови медіаційних процесів є Державний стандарт соціальної послуги посередництва (медіації), затверджений наказом Міністерства соціальної політики України за №89 від 17.08.2016 р. [5] та Закон України «Про медіацію» № 1875 - IX від 16.11.2021 р.

З метою сприяння становленню, використанню та поширенню медіації, як ефективного підходу до вирішення та трансформації конфліктів у різних сферах життя 20.08.2014 р. заснована Громадська організація «Національна асоціація медіаторів України». Розвиток співпраці з недержавними зацікавленими сторонами сприяє створенню умов для розвитку непрямих механізмів регулювання за участю третіх сторін та розвитку мережевої взаємодії між підприємствами [6].

Закон України «Про медіацію», оприлюднений у «Відомостях Верховної Ради» № 7 2022 р. визначає правові засади й порядок здійснення медіації, її принципи, статус медіатора, вимоги до його підготовки тощо.

Зокрема, у законі зазначено, що договір про проведено медіації, як угода про надання послуг медіації («позасудової, добровільної, конфіденційної, структурованої процедури»), що укладена сторонами можливого/наявного конфлікту (спору) та медіатором («спеціально підготовленою, нейтральною, незалежною, неупередженою фізичною особою) у погодженій ними усній/письмовій формі, що відповідає вимогам закону має здійснюватись з дотриманням принципів, базовими посеред яких є принципи:

- добровільності;
- конфіденційності;
- нейтральності та незалежності медіатора;
- рівності прав сторін медіації тощо.

Медіація, зокрема у сфері інтелектуальної власності, як добровільне волевиявлення сторін спору/конфлікту інтересів залучити незалежну сторону з метою позасудового його вирішення, передбачає неупередженість медіатора та дотримання ним правил неупередженості конфіденційної інформації.

Спори у сфері інтелектуальної власності, які можна вирішити за допомогою медіації, розподіляються на декілька категорій:

– спори, що виникають між суб'єктами права інтелектуальної власності та користувачами у зв'язку з неналежним дотриманням умов договорів щодо розпорядження майновими правами;

– спори, що виникають у процесі надання прав власником третім особам дозволу використовувати об'єкти інтелектуальної власності;

– конфлікти, що виникають при використанні об'єктів інтелектуальної власності без згоди правовласника.

За допомогою медіації можливо вирішувати спори щодо:

- порушень прав інтелектуальної власності;
- ліцензування та передачі прав інтелектуальної власності;
- права власності на винахід тощо.

Медіатор, у ході управління процесом узгодження інтересів зацікавлених сторін спору/конфлікту інтересів у сфері інтелектуальної власності, повинен дотримуватися послідовності дій (рис. 1).

У сучасних умовах, інноваційна діяльність, базовим спрямуванням якої є оперативне використання результатів творчої діяльності та комерціалізацію права на об'єкти інтелектуальної власності є передумовою формування засад сталого економічного державного розвитку.

Положеннями Конституції України (стаття 41) передбачено забезпечення права кожному громадянину володіти, користуватися й розпоряджатися результатами своєї інтелектуальної діяльності, зокрема, гарантовано захист авторських прав, моральних та матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності (стаття 54).

Існуюча в Україні нормативно-правова база, що забезпечує правову охорону об'єктів інтелектуальної власності та порядок їх використання, підрозділяється на загальну та спеціальну. Загальні питання у сфері інтелектуальної власності, окрім Конституції, врегульовують Кодекси України (Митний, Кримінальний, Кримінальний процесуальний, Адміністративний та ін.) й Закони України, серед яких «Про науково-технічну експертизу», «Про захист від недобросовісної конкуренції», «Про захист економічної конкуренції» та інші. Ряд законів України (далі – ЗУ) забезпечують врегулювання права інтелектуальної власності (спеціальне законодавство), серед яких ЗУ «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», ЗУ «Про авторське право і суміжні права» та інші.

Прийняття Закону України «Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав» № 2415-VIII від 15 травня 2018 р., що набув чинності 22 липня 2018 р., посприяв формуванню позитивних тенденцій у царині інтелектуальної власності.

З метою координації спільної діяльності з удосконалення системи охорони та захисту права інтелектуальної власності та протидії правопорушенням у сфері ІВ 15 червня 2021 р. прийнято ЗУ «Про вихід з Угоди про співробітництво у сфері правової охорони й захисту інтелектуальної власності та створення Міждержавної ради з питань правової охорони й захисту інтелектуальної власності» № 1545-IX.

Рис. 1. Управління процесом медіації у сфері інтелектуальної власності (сформовано авторами на основі джерел [7; 8])

Однак упродовж останніх років Україна традиційно посідає одне з чільних місць у рейтингу країн світу, в яких найчастіше порушуються права інтелектуальної власності, що вказує на нагальну потребу модернізації механізмів державного регулювання у сфері інтелектуальної власності, оскільки, значення державного регулювання у зазначеній сфері в сучасних трансформаційних умовах невідносно зростає, що обумовлене, зокрема, соціально-економічними та історико-культурними особливостями, усталеними традиціями, загальноєвропейським пріоритетом розвитку України та особливостями світових тенденцій.

Відповідно до означених тенденцій модернізацію механізмів державного регулювання у сфері інтелектуальної власності (рис. 2) необхідно здійснювати з урахуванням узгодженості їх взаємовпливу.

Модернізація механізмів державного регулювання у сфері інтелектуальної власності сприятиме зростанню суспільної довіри та формуванню підґрунтя для сталого економічного розвитку держави.

Систему інтелектуальної власності в Україні необхідно модернізувати шляхом упорядкування суспільно-економічних організаційних відносин шляхом вирішення першочергових завдань:

– упровадження заходів щодо примноження науково-технічного інтелектуального потенціалу;

– удосконалення системи захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності;

– надання динамічності та орієнтованості на інновації системі підготовки та перепідготовки фахівців, зокрема, у сфері публічного управління.

Відповідно до прогнозу Світового банку, у зв'язку з війною, за підсумками року падіння економіки в Україні відбудеться на 45,1% [11].

Водночас Віталій Шапран, член Українського товариства фінансових аналітиків (УТФА), член Ради НБУ наголошує, що наразі передбачають два прогнози: від оптимістичного – 10% до песимістичного – 45%.

За таких умов, саме державне управління економікою, як цілеспрямований організуючий та регулюючий вплив держави на економічну діяльність суб'єктів ринку з метою впорядкування, забезпечення ефективності та підвищення результативності, що здійснюється шляхом впровадження державної економічної політики – системи механізмів (сукупності форм, правових, організаційних, адміністративних, мотиваційних та інших засобів та методів) державного впливу на соціально-економічні процеси, має передбачати формування організаційно-правових умов ефективної діяльності суспільства в сучасних умовах воєнного стану шляхом використання методів як прямого та

Рис. 2. Комплексна модель механізмів державного регулювання у сфері інтелектуальної власності (сформовано авторами на основі джерел [9; 10])

опосередкованого впливу (рис. 3), так і залучення недержавного сектору економіки.

Серед об'єктивних причин необхідності державного регулювання економіки варто виокремити:

- відсутність досконалої конкуренції;
- потребу забезпечення попиту на суспільні товари; товари, роботи та послуги оборонного призначення, при виробництві яких не спрацьовує ринковий ціновий механізм;
- наявність ринків, на яких адаптація до ринкових механізмів здійснюється повільно, серед яких, зокрема, ринок праці.

Водночас, медіація, як спосіб недержавного регулювання спорів в умовах падіння вітчизняної економіки у сфері інтелектуальної власності зокрема, сприяє:

- розвантаженню судів (варто враховувати, що примирення шляхом медіації можливе на будь-якій стадії судового процесу, адже на час здійснення медіації судове провадження зупиняється, а в разі досягнення примирення повертається 60% судового збору, сплаченого під час подання позову чи апеляційної/касаційної скарги);
- формуванню рішень, сприйнятливих для всіх зацікавлених сторін.

Рис. 3. Методи державного впливу на соціально-економічні процеси (сформовано авторами на основі джерел [12; 13])

Серед основних переваг медіації у вирішенні конфлікту/спору у сфері інтелектуальної власності варто виокремити:

- економія часу;

- врахування інтересів сторін конфлікту/спору;
- можливість впливати на процес та результат;
- конфіденційність процедури;

– формує передумови для подальшого збереження/відновлення ділових взаємин між суб'єктами конфлікту/спору;

– сприяє запобіганню появі конфліктів у майбутньому;

– гарантує виконання рішення (у випадку успішної медіації).

Закон України «Про медіацію» безумовно сприяє формуванню у суспільстві культури вирішення спорів/конфліктів інтересів, як альтернативи судовим процесам. Однак, з метою інтенсифікації процесів упровадження механізмів медіації у сфері інтелектуальної власності в Україні, необхідно забезпечити підготовку відповідних спеціалістів, які володіли б фаховими знаннями у сфері інтелектуальної власності.

Київський інститут інтелектуальної власності та права Національного університету «Одеська юридична академія» [14] – єдиний в Україні заклад вищої освіти, який готує саме таких спеціалістів.

Медіатори мають володіти також аналітичними навичками, компетенціями, вмінням налагоджувати комунікаційні зв'язки та знаннями з основ психології розв'язання спорів.

А відтак, з метою забезпечення ефективності діяльності інституту медіації в умовах сучасних викликів необхідно:

– сприяти обміну досвідом медіаторів, зокрема шляхом виступів в ЗМІ, проведення публічних зустрічей, круглих столів, конференцій тощо;

– організувати проведення тренінгів та короткострокових семінарів, участь в яких сприятиме підвищенню правової освіти та професіоналізму медіаторів.

Висновки. Реформування вітчизняної економіки в умовах воєнного стану та з огляду на пріоритети її повоєнного розвитку має базуватися на розвитку інноваційних галузей, підтримці інноваційних проєктів та впровадженні медіації, як способу врегулювання конфліктів, це сприятиме формуванню інноваційної моделі економічного розвитку України. Стратегію повоєнного розвитку економіки України варто розробити з урахуванням дуального підходу: гармонійно поєднавши існуючу практику державної підтримки бюджетоформуючих та експортоорієнтованих галузей, що визначають сировинний характер української економіки, та підтримку малого та середнього бізнесу по впровадженню інноваційних проєктів, зокрема, підприємствами переробної промисловості. І тоді, Україна, з держави, що імпортує сировину для переробних галузей сусідніх держав, перетвориться в країну, що імпортує товари, продукти харчування та інноваційні послуги, чим забезпечить збільшення робочих місць, в сільських територіях у тому числі, а відтак, сталий економічний розвиток країни.

Список використаних джерел

1. Господарський кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.

2. Обвал економіки України: як на нього впливає війна з Росією. URL: <https://apostrophe.ua/ua/news/economy/2022-04-13/obval-ekonomiki-ukrainyi-kak-na-nego-vliyaet-voyna-s-rossiye/265844>.

3. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дій норм на період дії воєнного стану: Закон України від

16.03.2022 р. № 7137-д. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/220552.html>.

4. Державний стандарт соціальної послуги посередництва (медіації). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1243-16#Text>.

5. Островська О. А., Фінько О. Л. Медіація як альтернативний спосіб врегулювання конфліктів та консалтингова послуга. *Глобальні та національні проблеми економіки* 2018. Вип. 21. С. 34-38. URL: <http://global-national.in.ua/archive/21-2018/8.pdf>.

6. Ляшенко В. І., Толмачова Г. Ф. Підтримка бізнесу щодо дотримання екологічних вимог в умовах критичного стану довкілля Донбасу. *Економічний вісник Донбасу*. 2021. № 1(63). С. 4-13. DOI: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2021-1\(63\)-4-13](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2021-1(63)-4-13).

7. Громадська організація «Національна асоціація медіаторів України». URL: <http://namu.com.ua/ua/info/namu/>.

8. Про медіацію: Закон України від 16.11.2021 р. № 1875 - IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#top>.

9. Дяченко Н. П., Александров О. В., Дяченко В. С., Коваленко Н. А. Інноваційний розвиток як передумова зростання суспільної довіри. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 10 (травень). С. 103-108.

10. Суспільна довіра як чинник ефективного публічного управління: монографія / авт. кол. Е. А. Афонін та ін.; за заг ред. Т. В. Новаченко. Київ: НАДУ, 2021, 160 с.

11. The World Bank in Ukraine. URL: <https://www.worldbank.org/uk/country/ukraine>.

12. Бойчук Р. П. Інституційні засади державного регулювання господарської діяльності в Україні. *Стратегія підприємницької діяльності в інтересах сталого розвитку малого і середнього інноваційного підприємства* : зб. наук. пр. Харків: НДІ ПЗІР НАПрН України, 2020. С. 5-13. URL: https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2020/16.11.2020/16.11.2020_3.pdf.

13. Міщенко Д. А., Міщенко Л. О. Теоретичні основи механізму державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2021. № 2. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/2_2021/8.pdf. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2156-2021.2.6>.

14. Київський інститут інтелектуальної власності та права Національного університету «Одеська юридична академія». URL: <http://kyivinstitute.com/>.

References

1. Hospodarskyi kodeks Ukrainy [Economic Code of Ukraine]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> [in Ukrainian].

2. Obval ekonomiky Ukrainy: yak na noho vplyvaie viina z Rosiieiu [The collapse of the Ukrainian economy: how it is affected by the war with Russia]. Retrieved from <https://apostrophe.ua/ua/news/economy/2022-04-13/obval-ekonomiki-ukrainyi-kak-na-nego-vliyaet-voyna-s-rossiye/265844> [in Ukrainian].

3. Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta inshykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo dii norm na period dii voiennoho stanu: Zakon Ukrainy vid 16.03.2022 r. № 7137-d [On amendments to the Tax Code of Ukraine and other legislative acts of Ukraine regarding the effect of norms during the period of martial law: Law of Ukraine dated March 16, 2022

No. 7137-d]. Retrieved from <https://www.rada.gov.ua/news/razom/220552.html> [in Ukrainian].

4. Derzhavnyi standart sotsialnoi posluhy poserednytstva (mediatsii) [State standard of mediation (mediation) social service]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1243-16#Text> [in Ukrainian].

5. Ostrovska, O. A., Finko, O. L. (2018). Mediatsiia yak alternatyvnyi sposib urehuliuвання konfliktiv ta konsal'tynhova posluha [Mediation as an alternative method of conflict resolution and consulting service]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky – Global and national problems of the economy*, Issue 21, pp. 34-38. Retrieved from <http://global-national.in.ua/archive/21-2018/8.pdf> [in Ukrainian].

6. Liashenko, V. I., Tolmachova, H. F. (2021). Pidtrymka biznesu shchodo dotrymannya ekolohichnykh vymoh v umovakh krytychnoho stanu dovkillia Donbasu [Business compliance support environmental requirements in a critical state of the environment of Donbass]. *Ekonomichnyi visnyk Donbasu – Economic Herald of the Donbas*, 1(63), pp. 4-13. DOI: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2021-1\(63\)-4-13](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2021-1(63)-4-13) [in Ukrainian].

7. Hromadska orhanizatsiia «Natsionalna asotsiatsiia mediatoriv Ukrainy» [Public organization "National Association of Mediators of Ukraine"]. Retrieved from <http://namu.com.ua/ua/info/namu/> [in Ukrainian].

8. Pro mediatsiiu. Zakon Ukrainy vid 16.11.2021 r. № 1875-IX [On mediation: Law of Ukraine dated November 16, 2021 No. 1875-IX]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#top> [in Ukrainian].

9. Diachenko N. P., Aleksandrov O. V., Diachenko V. S., Kovalenko N. A. (2021). Innovatsiyni rozvytok yak peredumova zrostantia suspilnoi doviry [Innovative

development as a prerequisite for the growth of public trust]. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investments: practice and experience*, 10, pp. 103-108 [in Ukrainian].

10. Afonin, E. A. et al. (2021). Suspilna dovira yak chynnyk efektyvnoho publichnoho upravlinnia [Public trust as a factor of effective public administration]. Kyiv, NADU. 160 p. [in Ukrainian].

11. The World Bank in Ukraine. Retrieved from <https://www.worldbank.org/uk/country/ukraine>.

12. Boichuk, R. P. (2020). Instytutsiini zasady derzhavnoho rehuliuвання hospodarskoi diialnosti v Ukraini [Institutional foundations of state regulation of economic activity in Ukraine]. *Stratehii pidpriemnytskoi diialnosti v interesakh staloho rozvytku maloho i serednoho innovatsiynoho pidpriemnytstva – Strategies of entrepreneurial activity in the interests of sustainable development of small and medium-sized innovative entrepreneurship*, pp. 5-13. Retrieved from https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2020/16.11.2020/16.11.2020_3.pdf [in Ukrainian].

13. Mishchenko, D. A., Mishchenko, L. O. (2021). Teoretychni osnovy mekhanizmu derzhavnoho rehuliuвання zovnishnoekonomichnoi diialnosti v Ukraini [Theoretical foundations of the mechanism of state regulation of foreign economic activity in Ukraine]. *Derzhavne upravlinnya: udoskonalennya ta rozvytok*, Vol. 2. Retrieved from http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/2_2021/8.pdf. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2156-2021.2.6> [in Ukrainian].

14. Kyivskiy instytut intelektualnoi vlasnosti ta prava Natsionalnoho universytetu «Odeska yurydychna akademiia» [Kyiv Institute of Intellectual Property and Law of the National University "Odesa Law Academy"]. Retrieved from <http://kyivinstitute.com/> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 03.05.2022

Формат цитування:

Васюренко О. В., Дяченко В. С., Дяченко Н. П., Задояний А. Г., Слободян В. Р. Медіація як альтернативний спосіб вирішення спорів у сфері інтелектуальної власності. *Вісник економічної науки України*. 2022. № 1 (42). С. 9-14. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2022.1\(42\).9-14](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2022.1(42).9-14)

Vasiurenko, O. V., Diachenko, V. S., Diachenko, N. P., Zadoyany, A. G., Slobodian, V. R. (2022). Mediation as an Alternative Way of Resolving Disputes of the Sphere of the Intellectual Property. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, 1 (42), pp. 9-14. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2022.1\(42\).9-14](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2022.1(42).9-14)